

7/1
COPY

J.G.PHELPS STOKES
33 Madison Avenue
NEW YORK

September 15, 1937.

Mr.Richards Ruzitis,President
Rericha Muzeja Draugu Biedriba Latvija
Elizabetes iela No.21a, dz.7.
Riga , Latvia.

Dear Sir:-

It gives me great pleasure to extend to you and to all friends of Nicholas Roerich gathering upon your premises on October 10th, the best of greetings from your coworkers in America.

May your commemoration of the magnificent services of Professor and also of Madame Roerich in the fields of literature, art and science, and in fact in the broadest fields of humanitarian service everywhere, prove a notable occasion of renewed devotion to the ideals to which these our great leaders have so unselfishly devoted their all. May we, one and all, strive with renewed zeal to promote those ideals throughout the world !

Very sincerely yours,

(signed) J.G.Phelps Stokes

Vice-President and Acting President,
Roerich Society of New York.

Vol.I, #8.

THE WEEK-END.
Sunday October 10, 1937.

From EDITORIAL:

PROF.NICHOLAS DE ROERICH.

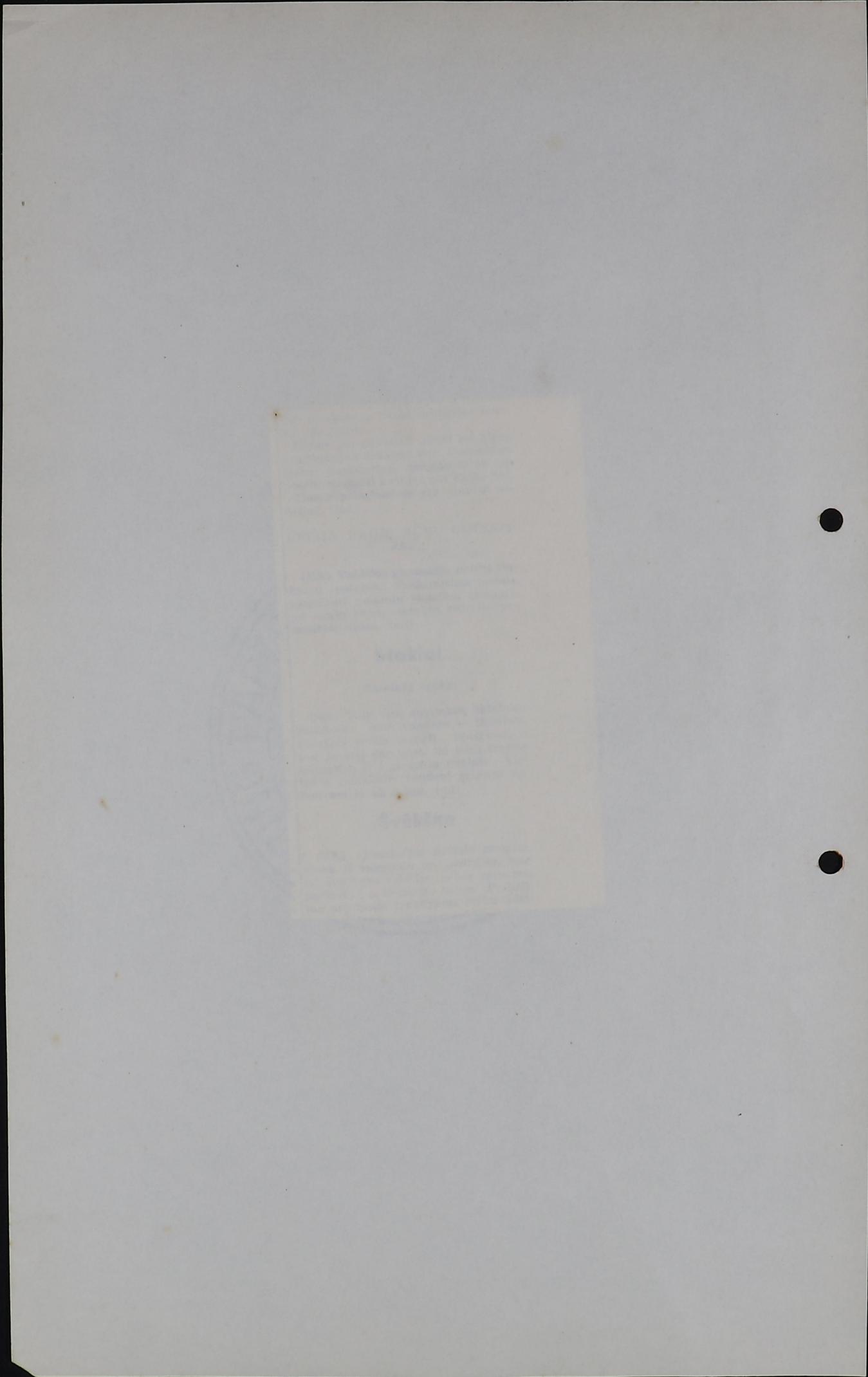
If this panic-stricken planet is to be saved, it must be saved by the seers. One such is Prof. Nicholas de Roerich, one of the most versatile prophets of the country, a great creative genius in painting and poetry, and a leader of movements in the realms of archaeology, science and philosophy. On this day, the 50th anniversary of his artistic, literary and scientific activities and the 40th anniversary of his Academicianship of the Imperial Institute of Fine Arts, Russia, will be celebrated throughout the world, wherever the miracles of art are understood and the message of a seer is honoured. Roerich's life has been one history of long adventure in the realization of beauty and truth, and in reaching fullness of consciousness, visions of light and colour, and the fulfilment of prophecy. He has throughout battled for art and made it dynamic, fought for the fusion of the East and the West, and endeavoured to establish the kingdom of Heaven on earth. To him, "the best roses of the East and the West have the same fragrance", the whole world is a vast cosmopolis, and India, for long his spiritual home, has now become his real home, and is enjoying the benefits of his labours. The country, which has thus been held for centuries to be the abode of seers, feels today honoured by the presence of one, whose message is the completest and fullest answer to the riddles of the world. On this day of world-wide rejoicings we offer our respectful salutations to one, who has been so disinterestedly fighting for the liberation of humanity.

XX AMZIUS | 1937. IX. 30

PABALTIJO ROERICHO DR-JU KONGRESAS

Ivyks spaliu 10, 11, 12 d. d. Rygoj. Dienotvarkēje: 1) kongreso atidarymas, 2) Roericho muziejaus atidarymas, 3) prof. M. K. Roericho 50 metų meno, mokslo ir visuomeninio darbo sukaktuvės. Eilė referatų šiais klausimais 1) Roericho paktas, 2) Roericho meno idėjiniai ir formaliniai savumai, biografija. 3) Referatai aktualiaisiai meno, mokslo ir moterų kultūros klausimais.

Iki šiol prie Roericho dr-jos Rygoj buvo neoficialus Roericho muziejus su 20 paveikslų. Paskutiniuoju laiku atsiusta iš Indijos dar 40 originalų, todėl Roericho muziejus atidaromas placiai visuomenei. Sukaktuvėms išleidžiama kapitalinė Roericho meno monografija keliomis kalbomis. I kongresą kviečiami kultūros ir visuomenės sričių veikėjai, plati visuomenė, organizuojamos ekskursijos. (XX)

1937 IX 30

L I E T U V O S A I D A S

Baltijos Rericho draugijų kongresas Rygoje

Spaliu 10, 11 ir 12 d. Rygoje ivyksta Baltijos Rericho draugijų kongresas. Kongreso darbų programa įvairi, tarp kurių: Rericho muziejus atidarymas, paties prof. M. K. Rericho 50 metų meno, mokslo ir visuomeninio darbo sukakties minėjimas, aktualūs meno, mokslo ir kultūros klausimai ir kt. Be to, bus skaitoma visa eilė referatų: Rericho paktas, jo meno, idėjiniai ir formaliniai savumai, biografija ir kt.

Iki šiol prie Rericho draugijos

Rygoje buvo neoficialus Rericho muziejus su 20 paveikslų. Paskutiniu laiku šis muziejus iš Indijos dargavo 40 originalų paveikslų, todėl jis bus atidarytas plačiai visuomenei lankyti. Rericho 50 m. amžiaus sukakties proga išleidžiama kapitalinė Rericho meno monografija keliomis kalbomis.

Kongresan kviečiami kultūros ir visuomenės veikėjai, visuomenė. Iš Kauno į kongresa organizuojama ekskursija.

Volume I. Specimens

of the British Museum

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИК

Четверг 30 го сентября 1937 г.

лит. строка петита

Адрес: редакціи и ко

Malronio 14

Pšato dežutė 92.

Конгресс Балтійских организаций Рериха

состоится 10, 11, 12 октября с. г. в Ригѣ. В порядке дня: 1) открытие конгресса, 2) открытие музея Рериха в Ригѣ, 3) 50-летняя годовщина научной, художественной и общественной деятельности проф. М. К. Рериха. Ряд рефератов по след. вопросам: 1) Пакт Рериха, 2) Идейные и формальные свойства искусства Рериха, биография, 3) Рефераты на актуальные темы искусства, науки и женской культуры. До сих пор в Ригѣ был неофициальный музей Рериха с 20 картинами. В последнее время присланы еще 40 оригиналов из Индии и поэтому музей Рериха открывается для широкого

общества. К годовщинѣ выпускается капитальная монография об искусстве Рериха на нескольких языках.

ОГРОМНОЕ

50 m. kultūrinio M. K. Roericho darbo suaktis

Šiame akademikas M. K. Roerichas švenčia 50 metų meno, literatūros, visuomenės ir 50 m. archeologinio darbo suaktyvės. Jis visame pasaulyje yra žinomas kaip dailininkas, archeologas, filosofas, visuomenininkas. Jo paveikslų yra daugelyje garsių muziejų. Be to, yra keliolika jo paties vardo muziejų. Didžiausias yra Amerikoje su 1200 paveikslų. Kituose jo vardo muziejuose yra archeologinė medžiaga ir kt. Roericho archeologinės ekspedicijos tolygios Sweno Hedino. Vieną iš paskutinių jo ekspedicijų tai po Tibetą ir Himalajus. Siandien Roerichas gyvena Indijoje, ten tvaro archeologinę medžiagą, piešia paveikslus. Jo tyrinėjimų daryta Rusijoje, Švedijoje, Suomijoje, Latvijoje, Lietuvoje (Vilniuje, Kaune, Trakuose, Gardine). Roerichas yra pa-

rašęs eilė knygų ivairiais kultūros klausimais. Jo skelbiamas idėjos — per meną ir groži suvienyti žmones. Jo šūkis — „Taika per kultūrą“. Tai filosofinė sintezės doktrina. Didžiausias jo kūrinys bene bus tarptautinė kultūros dvasios ir paminklų apsaugos idėja — Roericho Paktas ir Taikos Vėliava. Ši idėja panaši į Raudonąjį Kryžių. Tikslas — apsaugoti meno ir mokslo istorijaius paminklus ir pakelti žmonijos sąmonę, kad bendradarbiavimo keliu spręstų kultūros klausimus.

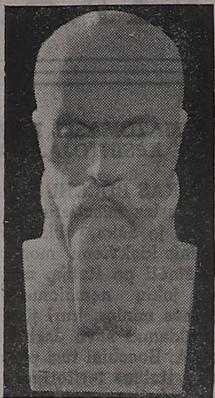
Time of delivery. Name of physician
to whom child was given birth. Name
of physician present at birth.
Name of hospital where child born.
Name of physician who delivered
child. Name of physician who
attended mother during pregnancy.
Name of physician who attended
mother during labor.

Amputation performed
by Dr. [unclear]

ILIUSTRUOTAS PASAULIS

1937. X. 3. Nr. 40.

M. K. RERICHAS

(50 METŲ KULTŪRINIO DARBO SUAKTUVĖS).

Prof. Mikalojus Kostantas Rerichas (Roerich) siemet švenčia 50 metų meno, literatūrinių ir visuomeninių ir 40 m archeologinių darbo suaktuvės. Pabaltės Rericho vardo draugijos sarys: su suaktuvėmis ruošia kongresą Rygoje, Kongreso metu apart paskaitą apie Rerichą ir įvairiomis kultūrinėmis temomis, atidaramas dar Rericho muziejus. Muziejuje randasi apie 80 Rericho paveikslų. Išleidžiama Rericho kapitalinė monografija su spalv. reprodūkcijom. Rerichas yra žinomas visam pasauly, todėl jo suaktuvėmis ruošiasi įvairios kultūrinės organizacijos ir istaigos. Prof. M. K. Rerichas gimė 1874 m. 9 spalį Petrapily. Baigęs gimnaziją vienkart įstojo universitetą ir meno akademiją. Greit iškyla į pirmaeilius dailininkus. Tėvynė (Rusijoje) ir užsieny ruošia parodas, daro archeologinius tyrinėjimus, dalyvauja literatūriniam ir visuomeniniams darbams. Šiandie jo vardo muziejų ir draugijų yra kelios dešimtyse valstybių. Yra dekoravę eile sudėtingiausių operų, svetynklų ir visuomenės pastatų. Rericho knygų kultūriais klausimais išleista įvairiomis kalbomis.

Visuomeninės Rericho darbas koncentruojasi po taip vadina Rericho Pakto ir Taikos Vėliava. Tai yra tarptautinė kultūros Raudonojo Kryžiaus išėja. Tikslas — apsaugoti meno ir mokslo turtus nuo sunsikinimo karo ar siaip surūtių metų. Rericho asmenybė ir veikla yra tos rūšies, apie kuriai tomai priراšyti. Jo vardas yra glaudžiai susijęs su didelėmis pastangomis kulturai išgelbėti. Jo devizai — „Taika per kultura“, „Grožio sąmonė išgelbės pasaulį“ Klod Bredon apie Rerichą sakė: „Meno istorijoj laiks nuo laiko pasirėdo ryškiai išsiskiriančios asmenybės, kurių kuryba pasižymi savo ypatinga galia, tikrai mistiška savybe, kuri pasiato juos aukščiau už jų amžininkus, nusistovėjusias pakraipas, mokyklas“. Ištisė, Rerichas galima pavadinti jo pasauliu meno ideologu, kultūros vadu, Rerichas meno ideologiją aiškiai apibudina savo raštuose. Jis aiškiai nutesia meno kilmę, jo santykį su žmogumi, visuomenė. Davęs pasauliui didžią idėją pavadinta jo vardu — Rericho Pakta, davę tai idėjai ir savo siela. Jo visas veikimas susijęs su šiuo pasaulinio masto judėjimu. Jo raštai tarytum yra tos gairės kuriomis kultūros Raudonasasis Kryžius siandien auga ir daro itakos gyvenimui. Šie laikai, tai senų ir naujų vertibių perkainojimo laikai. Iš vienos pusės vyksia kultūros naikinimas ir sąmonės tamsumas, iš kitos pusės tyliai, bet tikrai eina kova už kultūrą ir ateitį. Karai ir svirtės yra praeinantys fenomenas, kuryba — naturalus, prigimtas. Ir štai šiuo metu horizonte aiškiai matyti didelis kultūros stupas Rericho asmenyje. Šiuo kritiku metu kuo daugiau turime būti aktyviais kultūros fronte, tada ateis tie laikai kada Meilė, Grožis ir Tiesa užkariaus pasaulio širdį. Kultūros vadus Rerichas ir jo idėjos turi būti žinomas ir vykdomos visų tų, kurie jau dirba arba dar tuočiai ateities kultūrą kurti. Jaunoji karta turi ruoštis Grožiui!

VYRAS

Berlyne Mussolinio ga-

GALVOSUK

Rem—da—dą—dė—di—mas — prie
—pri—spau—si—mū—kraš — kę —
kul—su—ros—to—tū—mo—li.

Is duotų skiemenu sudaryti sakini,
nušviečianti spaudos darbuotojų reik-
šmę,

Už teisingą galvosukio sprendimą
Redakcija burtų keliu skiria dovanų:
vienu biblioteką iš 10 knygų, dvi bib-
liotekas po 5 knygas ir 25 dovanas
po vieną knygą.

Sprendimą siusti pridėjus pašto
ženkla už 30 ct. iki X, 10 d. Siusti
neuzlikiuotame vole ir prilipinus tik
5 ct. p. ženkli. „Illiustruotas Pasaulis“
Galvosukių skyriui, Kaunas, Kęstučio
gt. 36.

1937. X. 9.

LIETUVOS ZINIOS

Prof. M. K. Rerichas

Meno ir kultūros pasaulis šiemet (spaliu 10 d.) švenčia garsaus dailininko, mokslininko ir visuomenininko Mikalojaus Konstantino Rericho 50 metų kultūrinio darbo sukaktuvės. Jo nuveiktu darbų yra visose srityse. Sis ypatingas žmogus švenčia keleriopas sukaktuvės. Jo asmenybė labai sudėtinga. Istorijoje karto nuo karto iškyla tokios asmenybės, kurių prigimtis — tai sintezis įvairių meno ir mokslo šakų. Rerichas panašus yra į Getę. Iprasta manysti, kad žmogus gali pasiekti aukšto laipsnio tik viešoje srityje, bet Rerichas savo praktika irodiė priešingai. Sintetinio kelio būdas yra aptartas jo raštuose, kur jis sako, kad diletantizmas yra ten, kur yra diferencijacija ir, kad sintetinė, monumentalų kultūra yra galima, jei žmogus bus giliai visapusiskas, eis darbo kokybės keliu. Einant tuo kelio nedaugeliui tenka pasiekti tokio kultūros laipsnio kaip Rerichas. Akitngai dirbdamas visuose kultūros frontuose pamatė kaip priimtyvi ir neorganizuota yra ypač meno sritis. Jo sielvartas kūryba yra išsiveržęs visku apimančios idėjos formoj, pavadinta jo vardu — Rericho Paktas ir Taikos vėliava. Tai kultūros raudonasis kryžius, kurio tikslas apsaugoti meno ir mokslo paminklus nuo karų ir suiručių tarptautiniu būdu, panašiai kaip Raudonasis kryžius. Todel Rericho Paktas stengiasi propaguoti taiką ir bendradarbiavimą per kultūrą.

Sukūrės didelę idėją — Rericho Pakta, davę tam Paktui ir pasaulėžiūros baze. Keliolika tomų filosofinio turinio raštu sudaro ideologinių pagrindų Rericho Pakto idėjai.

Jo filosofinė sistema — sinteziš. Sintezis brolybės, meno ir mokslo. Rericho meno, filosofijos, archeologijos, visuomenės darbai pasėti viam pasauly su centrais Europoj, Indijoje ir Amerikoje.

Jo kūryba monolitinė ir stipri. Pri pažintas viso pasaulyo kritikos. Jo teptukui priklauso daugelis istorinių ir filosofinių kompozicijų. Dekoratyviniam menė davė eilę pačių sudėtingiausių istorinių operų dekoracijų. Jo tapyba, freskos ir mozaikos puošia ne tik Rusiją, bet Indiją, Ameriką ir Europą.

Rericho populiarumą liudija jo vardo draugijos ir skyriai „Naujo Žmogaus Lyga“, „Jaunų Idealistų Klūbas“, „Meno Kūrybos Institutas“, „Sekpsyro Centras“ ir daug pan. Tokios organizacijos, kaip „Kultūros Lyga“, „Moterų Susivienijimas“, „Panamerikos Moterų Asociacija“ ir viso didžiausias Rericho kūriny — „Rericho Paktas“. Paryžiuje, Belgijoje, Benarese, Belgrade, Rygoje, Himalajuose yra jo paveikslų muziejai.

Poetas ir menologas J. Baltrušaitis Rericho kūryba apibūdina taip: „Skirtinga visos Rericho tapybos žymė yra bendras atspalvis, savotiškas, jai vienai būdingas koloritas (spalvų derinys)“.

Rabindranat Tagore apibūdina jį: „Akademikas Rerichas, vienintelio savo rūšimi humanitarinio sąjūdžio organizatorius ir vadas, yra pasaulinio meno ir pasaulinės kultūros gyvas atvaizdas. Ne vaidai — bet pagalba; ne griovimas — bet harmonijos ir taikos patvirtinimas, ne neapykanta — bet vienybė“.

Material study

the same time, the material was also examined

for the presence of any organic material, but none

was found. The material was then washed with

water and dried at 100°C for 24 hours. The

material was then weighed and the weight was

then recorded. The material was then placed in

a vacuum desiccator and left for 24 hours.

The material was then weighed again and the

difference in weight was recorded. The material

was then placed in a vacuum desiccator and left

for 24 hours. The material was then weighed

again and the difference in weight was recorded.

The material was then placed in a vacuum

desiccator and left for 24 hours. The material

was then weighed again and the difference in

weight was recorded. The material was then

placed in a vacuum desiccator and left for 24

hours. The material was then weighed again and

the difference in weight was recorded. The

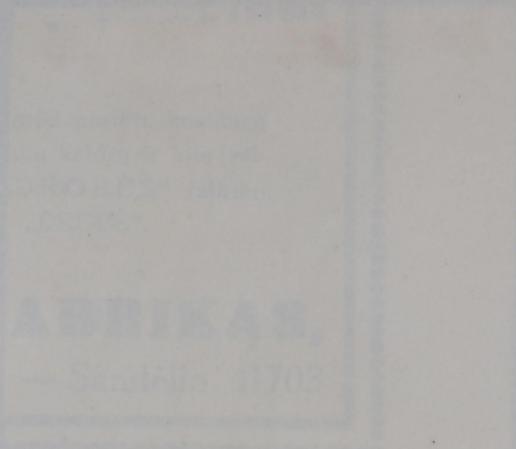
material was then placed in a vacuum desic-

8

XX AMZIUS 1937. X. 9.

7 LIETUVOS DAILININKAI
RERICHO PARODOJE

(XX) Rygoje įvykstančiamame Pabaltės Rericho d-jų kongrese suorganizuota ir dailininkų paroda. Iš Lietuvos D. Tarabildienė, L. Truiikys, K. Šimonis, B. Macutkevičius, P. Tarabilda, P. Rauduvė ir V. Sipavičius pasiuntė apie 30 paveikslų ir skulptūrų. Šiandien į kongresą išvyksta ekskursija, vadovaujama d-jos pirm. sol. Dvarionaitės.

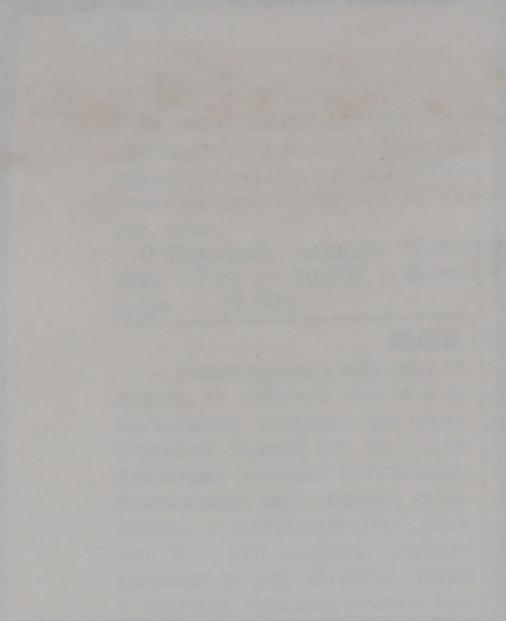
Восірэсенье 10-го сактября 1937 г.

—1—лит. строка пэтита   Адрес: рэдакція і
60   "   Maironio 14
50   "   Pšato dežute 9

ЛИТОВСКИЙ ВѢСНИК

7 ЛИТОВСКИХ ХУДОЖНИКОВ НА ВЫСТАВКѢ РЕРИХА.

На Балтійском конгрессе обществ
Рериха в Ригѣ организована и вы-
ставка художников из Литвы Д. Та-
рабильдене, Л. Труйникис, К. Шимо-
нис, Б. Мацуткевичюс, П. Тарабиль-
да, П. Раудуве и В. Сипавичюс по-
слали около 30 картин и скульптур.
Вчера на конгресс отправилась экс-
курсія, руководимая предс. о-ва Да-
ріонайтэ.

RECORD

Lietuvos kultūra ir Rericho paktas

„Senovės paminklai parodyda daug idomų praeities paslapčių ir padėtį išaiškinti daugeliui iš mūsų tautos praeities amžių. Todėl mums turi rūpti, kad žmonės dabar nesunkinti, ką nėra išdildę amžiai“. A. Smetona.

1911, Viltis, 149.

Lietuvių tautos himno žodžiai: „iš praeities tavo sūnus te stiprybę semia“ yra gilių prasmingų ir apimtais būties aspektus: praeiti, dabartį ir ateitį.

Lietuva, viena iš seniausių tautų, žiūroje praeityje davusi milžinų ir kurybos lobijų, kurie — ar alypi giliai žemėj, ar puošdami jas kampelius — persiouda iš kartos į kartą ir kuria naujas pakopas. Ramovės, legendos, padavimai ir iškasenos, slėptuosis turtus ir igalina iš praeities patyrimo kurti ateiti. Lietuva, auomet barbarišku jungu teritorijama, daug nustoję kultūrinį vertybų, tačiau sugebėjo išlaikyti ir palikti mums ta nuostabu dvaisios vertybės — liaudies meną, Smukkeliai, dainos, audinių, pasaikos, heroiski žygiai — visa tai praeities stiprybę, kur, vis turtėdama kurybos palikimais, ugdo tautos vadus ir visą tautą. Vytautai, Onos, Valančiai, Basanavičiai, Kudirkos, Žemaitės, Čiurlioniai, — vis tai išaugę iš praeities lobijų, kurie užsiliko nesunkinti ir slypi visuose Lietuvos kampeliuose ir tame didžiausiaime lobyne — samonėje ir širdyje.

Lietuvos Nepraklausomybės ugdymas ir jos iškovojimas — praeities kurybos itakos rezultatas. Nuo neatmenamų laiku kovojo ne tiek norėdami apginti savo gyvybes, bet apsaugoti protėvių dvaisios turtus, apie kuriuos byloja praeitis. Lietuva, atgavusi nepraklausomybę, pajutusi laisvos kurybos prigimtį, jau spėjo duoti daug naujų vertybų. Ji nepamiršo pasirūpinti Nežinomo Kėrėjo lobiju — liaudies menu — ir individualinių kūrėjų meno ir mokslo perlais. Visas šis didelis tautos turtas tik maža dalimi téra apsaugotas atskirų kolekcionierų, muziejų. Čiurlionio Galerija, Vytauto Didžiojo Muziejus, Universitetas, Geografinis Muziejus, Valstybinė Biblioteka, Valstybinė Teatras, Bažnyčios, seni ir nauji meninės architektūros pastatai, pilys, — tūkst. iš dailes apsaugoti nė vienas — priešo — tamsumu — ir galimų ateities karu bei suiručių.

Atmenama Didžių Karą, kuris su-nakinio ir išsivežę Lietuvos istorijos meno ir mokslo turšt.

Ar imanoma, kad praeities dvaisios vertybės, amžių gynėjus nuo dvaisinės mirties, vienu ypač būtu sunaikintos. Tokios praeities pamokysti nendromis susimastom, kodėl taip yra? Kyla mintis iš nuajantumas, kad taip ateityje pasilikil negalię ir tautos turštai, kurie kartu yra ir visos žmonijos lobis, turi būti bendromis pastangomis apsaugoti. Taigi, tūkstarpautinis solidarumas ir gerbimas to, kas yra visų tautų gyvybę, laiduojas pa-sauliui kultūra.

Viesų tautų kurybos apsauga yra galima, jei Kurybos Gerbimo Vėlava suplevės visa pasaulio žmonių širdyse ir ant visų kultūros genijus paramu. I pagalbą ateina ir čia žmogaus genijus, geriausiai tautos, viso pasaulio sūnus. Tarpautinės sutartybės. Raudonasis Kryžius apaugo žmogaus socialinę, ekonominę ir fizinę būti. Galop po ilgo beprasminio kultūros paminklų naikinimo per karus, kada nugaro žmonijos dvaisia nuno sulaukėjimo ir vandalizmo, išsiverzė galinges širdies protestas: apsaugoti kurybos prigimtį. Nesenai tas protestas ir apsaugos jausmas buvo suformuluotas. Visas pasaulis žino genialiaus dailininką.

ko M. K. Rericho varda. Jo asmenyje išsiverzė ilgų amžių, viso pasaugo meno ir mokslo kurybos apsaugos jausmas — Rericho Paktas ir Taikos Vėlava. Tai yra tarptautinė sutartis apsaugoti mokslo ir meno genijus palikimui ir pačių kurybos ezelai — širdžiai. Si didi idėja vis labiau ir iškinamiai kalba, kad Kultūros Galingėjai Sesutei — Rericho Paktui — lemta pasakyti galutini žodį — apsaugoti ateiti.

Tokio tarptautinio paktu neatidėliotiną reikalavimą rodo paskutiniai Ispanijos įvykių, kur stichinis vandaizmas praudė ne tik atskirus neįkainuojamus istorinės, mokslinės ir meninės vertės turtus, bet ištisos galerijos ir kuartalai tragiskai žuvo pilietyniams kare. Žuvę genialūs dailininkai Goyos, Velaskezo ir kitų kolekcijos, galerijos, legendariniai maurų stiliums architektūros paminklai, stebuklingo grožio katedros, vienuolynei ir visuomenės pastatai, pilni brangių skulptūrų ir tapbos perlų.

Pasaulio istorijoje esti laiko tarpukai, kai atsiranda didi idėja, taurinantį visą žmoniją. Eilinių pilietių ne visuomet aiškiai supranta tu svarbių istorijos momentų žvarbu. Vergijos panaikinimas, moterų lygibė, pašto, telegrafo, oro susiseikimas ir Raudonojo Kryžiaus istorimasis. Visa tai pasauliui atėjo per skeptikų lavybus. Bet kartojaisi istorija ir dabar. Dar neseniai akademija Edisoną apšaukė šaratana už fonografa. Pasaulinio masto mūsų M. K. Čiurlionis buvo skaudžiai ižcidiamas ir nepripažistamas. Taip yra su daugeliu tarptautinio ir tautinio visuomenės mokslo ir meno naujais — keliais — Neišvengė skeptikų ir Rericho Paktas. Taip pat nestengia skeptikų iš Lietuvoje išsteigę Lietuvą — Latviją, Lietuvą — Estų Draugiją, susispėtė akitingiausia žmonės, o skeptikai nepagailėjo epitetu. Vos antri metai veikia Lietuvos Rericho Draugija — ir vėl skeptikai. Jie manuo, kad šiandien nemada idealizmui, naujioms idėjoms ir projektams. Bet paskutiniai koleidoskopiski pasaulio įvykių taip sukrėtė skeptikų atsilikusiai samone, kad šiandien visoks taikas ir kultūros bendradarbiavimas darosi gyvas ir ima realizuotis.

Matome, kad tautų bendradarbiavimas plečiasi ir stiprėja. Ieškome bendrų formulų visose kultūros srityse. Naujo pasaulio (Amerikos) ratifikuotas Rericho Paktas dar labiau praplečia tautų kultūrinį bendradarbiavimą, pasilikėjimą ir užtarimą dienės tautos mažesnijai.

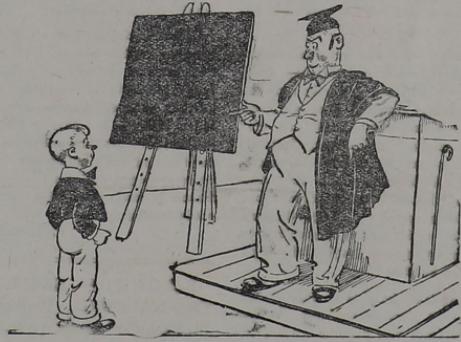
Dažnai kartojam, kad ateities civilizacijos kertinis akmuo yra grožis. Organizuotam naikinimui priešpastatyti organizuotą tarptautinį masto kurybos gynimą, kad nesikartotų ir tolitas Ispanija, kur žuvę ir žusta neįkainuojamos genijaus palikimas. Tikrai šiandien yra butina imitis rimtų žygijų apsaugoti didingas praeities palikima, iš kurio mūsų sūnus stiprybę semia ateicių.

P. Tarabilda.

SMULKŪS SKELBIMAI YRA NAUDINGI. Pasiskelbės „Il. Pasaulio“ smulkūs skelbimų skyriuje gali tikėti, kad Tamsatos skelbimų skaitys virš 100.000 žmonių.

„Iliustruotas Pasaulis“ turi apie 35.000 nuolatinį skaitytą, bet reikia atsiminti, kad vieną laikraštį perskaito ne vienas bet dar 3—5 šeimos narai, ar pažįstami, TAD „ILIUSTRUOTO PASAULIO“ SKELBIMUS SKAITO VIRS 100.000 ŽMONIŲ!

SUINKA GURKINAS

— Na, gerai! O dabar pasakyk man, koks miestas yra Is-panijos sostinė?

— Negaliu atsakyti, pone mokytojau, nes nežinau kuriai kariaujančiai pusei tamsta pri- tari: vyriausybininkams, ar na- cionalistams...

Ir is tikro dabar diečė pati- niava su tais klausimais ir at- sakymai. Ką, pavyzdžiu, ga-

lima atsakyti į klausimą, ar bus karas? Kad šiandien pa- saulis kariauja, to negalima tvirtinti, bet kad karo nėra — iргi negalima pasakyti. Zodžiu, tai tokis klausimas, į kurį nei- tengia atsakyti nė Ženevon su- važiavę rinktiniai politikos galvočiai. Tad ir senas posa- kis — jei nori taikos, ruoškis karui — šiandien galimas dar šitaip sumoderinti: jei nori ka- ro ruoškis taikai!

vo pasa. 1937 X 15

L I E T U V O S A I D A S

rei racionalizacijos žmogaus dvasioje yra paslėpta jėgu, kurios gali ir ne iš karto pasireikšti, o kartą pasireiškusios net pralenkti, gerąsias. O šiaip psichotechnikos duomenys privalomi kiekvienam organizaciniam pradui kaip valstybés, taip privačios racionalizacijos gyvenime.

K. Žk.

Išėjo „Literatūros Naujienos“

Jau pasirodė naujas, 8-sis, „Literatūros Naujienų“ n-ris. Kaip ir praėjusieji, ir šis turinės ir yvairus. Šis 16 pusl. n-ris daugiausia skirtas mūsų teatro, muzikos ir kalbos dalykams. Ypač plačiai paliesti teatro reikalai: idėti J. Graičiūno ir A. Jasieno straipsniai mūsų dramos ir jos režisūros klausimais, H. Zucharinas vertina prasidėjusį operos sezona ir t.t. Muzikos negalavimus mūsuose iškelia komp. V. Bacevičius, be to, idėtas pasikalbėjimas su V. Radiofono direkt. J. Bieliūnu muzikos ir literatūros reikalais radiofone, toliau, kalbos, mūsų vertimų klausimais rašo A. Churginas ir V. Jocaitis. Žymėtinės platus ir išsamus. Vyduuno parašytas. Dr. Kundo

paties redaktoriaus L. Giros straipsnis apie Prezidenta Išlaisvintoja Masaryką, be to, kitoje vietoje idėtas idomus jo straipsnis dėl rašytoju būklės Sov. Sajungoje. M. K. Röhrichio kūrybos suakties proga idėti jo paties parašyti, dar pas mus neskelti, atsiminimai iš kelionės po Lietuvą. Kituose straipsniuose nurodamas žodynų reikalas, atpasakoja rašytoju kūryba Paryžiaus Parodoje, placių paminiimi du nauji auksči paskyrimai: direktoriai V. Soblys ir K. V. Banaitis. Platus recenzijų skyrius. Nemaža vienos paskirta ir dailiajai literatūrai: deama ištrauka iš L. Nowakowskio romano „Geros vilties kūšulys“ (išleituvių k. versta Kaune studijavusio lenko St. Westfalia), toliau platus literatūrinis etiudas apie mūsų Neringos ir jos kopų filosofiją, poeziją ir kt. Visai atskirai pamintinės specialus Bergavinovo straipsnis apie naują pasaulinį kultūros laimėjimą — Arktikos užkaravimą ir laikraštyje daug informacijų iš mūsų kultūros gyvenimo.

Kulturas kongress Rīgā ar vispasaules atbalsi

Daudzās zemēs pasaulei pastāv kulturas un dzīves ētikas kustība, ar lielu uzsvaru uz mākslas un dailuma kulturu un apestojošo lomu, kuraps organizācijas nacionālos centrus sauc saisinātai par „Rēricha biedrībām”, vai par „Rēricha muzeja draugu biedrībām”, vai par „Rēricha mākslas sargu un miera paktu biedrībām”. Tāda biedrība pastāv arī Latvijā un Lietuvā, bet interesentu grupa arī Igaunijā, t. i. trijās Baltijas antantes valstis. Bet višā pasaule esoso tādu vietējo organizāciju kultūrālās centrs ir Amerikā, Ziemeļamerikas Sav. Valstis, kur ar Amerikas valsts prezidenta ipašu protekcionu un amerikāņu tautas simpatiju ir pacelusies 23 stāvu pils: Rēricha muzejs un miera pils ar mākslas darbiem no visas pasaules, bet visvairāk paša Rēricha gleznām. Tas — sakarā ar galveno mākslas dārgumumu apsardzību kara vai revolūciju gadījumā, kam noslēgti un jau visi Amerikas valstu ratificēts ipašs „Rēricha miera paktis”, kam pamazām briesī gatavība pievienoties arī Eiropā un citās pasaules daļās. Tas ir starpautiski ligums mākslas un kulturas dārgumu apsardzībai pret barbareismu, piem. kāja un revolūciju postūjiem, kuri jo draudzīgi būtu kāda nākotnes kāpā. Otrs centrs Šai kustībai ir Āzija — Himalaju rajonā, ari ar attiecīgām pilim un muzejiem. Visas šīs kustības vadonis, ideju pauðējs un dvesele ir aka-

dēmīķis Nikolajs Rērichs un viņa kundze Heklēna.

N. K. Rērichs ir no zviedru attāla senču ķēlma „Rorik” (izrunā „Rūrik”, pēc zviedru provinces „Ro” resp. „Ruslag”, izr. „Rūslag” — varagiem Krieviju dabaļu savā vārdū „Rus” un vispār no tiem tika kā valsts nodibinātā IX g. s.). Skandināviju („oldnordisk” cilšu) virsāišus jeb vecajos saucu „Rik” („bagātais”, „warenais”; tas pats, kas angļu „Jarl” un „lords”). Bez zviedru „Ro” resp. „Ru” novada vecajos, resp. virsāišus saucu — par „Rorik” resp. „Rūrik”. Viens no tādiem zviedru virsāišiem — Rūrikem, ipaši aicinātās, pārniecas uz krievu Novgorodu un tur nodibinājis pirmo krievu cilšu valsti IX g. s. Citi atkal uz Konstantinopoli par Daugavu — Dnepru braukojā, nodibinājā Kijevas krievu valsti. Uz šīm Dieva atzīšanas klintim celta Rēricha kustības „dzīvās ētikas mācība”. Uz tā paša balstīšis kustības cīpa par kulturas un mākslas vērtību sargāšanu un par tautu sadraudzību un pasaules mieru, ar sevišķu uzsvaru uz vienības ideju ik tautu un starpautiskās attiecībās: ūkēšanās un gara tumsas vietā vienotu sadarbību un gara gaismu, atjaunoitu gara kulturu un reliģiju. Tas visas ir tādas idejas, kas atjaunojusi Latviju pēc 1934. g. 15. maija iet savu uzvaras gaitā nacionāla plāksnē: tam jāzvauri arī starpautiskā plāksnē, ja cilvēce grib pasargāt civiltautību no bojējās.

Kad un ka Nikolaja Rēricha senči no Ziemeļirijas atkļuvuši uz Latviju — nav zināms. Fakts ir, ka akadēmīķa Nikolaja Rēricha tēva

tēva brāļu pēcnācēji vēl šodien dzīvo Latvijā kā Latvijas pilsoni — un kā ari paša N. Rēricha simpatijas Latvijai ir pārsteidzoši lielas, dažādi apliecinātas. Pēc Senlatvijas pakļaušanas vācu ienācējiem, kāds Rērichs te ir pārtautojies, jādomā, pārvācojies, bet pēc tam, ja krievu laikā, tā pēcnācēji pārkrievuojusies un tapusi par Pēterpils gubernās krievu mužniekiem, no kuriem ap 1870. vai 1873. g. piedzīmis Nikolajs Rērichs, beidzis Pēterpils ķeizarsisko mākslas akadēmiju un tapis dienās par ipatnēju un slavenu gleznotāju ne tik vien Krievijā, bet visā pasaule. Ar to izskaidrojus viņa pausto kulturas, mākslas un dzīvās ētikas ideju un atklāsmju lielie panākumi višā pasaulei (ziņu nav tikai par Afriku). Tam pieklaujas arī atjaunojūs reliģija teosofiskās atzīnās, ciešā sadraudzībā ar atdzīnušās kristībības mācībām un Jēzus Kristus autoritāti. Uz šīm Dieva atzīšanas klintim celta Rēricha kustības „dzīvās ētikas mācība”. Uz tā paša balstīšis kustības cīpa par kulturas un mākslas vērtību sargāšanu un par tautu sadraudzību un pasaules mieru, ar sevišķu uzsvaru uz vienības ideju ik tautu un starpautiskās attiecībās: ūkēšanās un gara tumsas vietā vienotu sadarbību un gara gaismu, atjaunoitu gara kulturu un reliģiju. Tas visas ir tādas idejas, kas atjaunojusi Latviju pēc 1934. g. 15. maija iet savu uzvaras gaitā nacionāla plāksnē: tam jāzvauri arī starpautiskā plāksnē, ja cilvēce grib pasargāt civiltautību no bojējās.

Tāpēc ir zimigi un mums, kā ari lietuvijiem un igauniem, nacionāli par iepriecinājumu un

stiprinājumu, ka tagad nu pats pirmsais Rēricha biedrību starpautisks kongress Eiropas cietzemē, kā triju Baltijas antantes tautu tāds kultūrkongress, ar Amerikas un Himalaja centru un paša N. Rēricha svētību un ieteikumu 10.—12. oktobrim notiek latvju zemē, Rīgā (Elizabetes ielā 21a, dz. 7, Rēricha biedrības telpās).

Ar sacīto ari izskaidrojas, ka uz šo kongresu, kuru atklāja svētdien, 10. okt., Rīgā, Latvijas Rēricha biedrības valde (kā kongresa organizācijas komiteja) — sanāca apsveikumi no visas pasaules, izņemot vienīgi Afriku, — no biedrībam, akadēmijām, personu grupām, personām, muzejiem, mākslas krātuvēm u. t. t. Tājā starpā: no Lietuvas valsts prezidenta, Lietuvas ministri prezidenta, no daudzām lievu darbiniekim, — tāpat no Lietuvas sūtā Stokholmas, Igaunijas izglītības ministrijas, no Francijas Rēricha biedrību centra Parīzē, Amerikas centra, Himalaju centra, starpautiskās sieviešu līgas, no Torvaldsena muzeja direktora Dāniņa, no mūsu akadēmīka prof. Purviša u. t. t., u. t. t., liela kaudze apsveikumu, kurus viss nolasīt nav izdevies, jo tas aizņemtu vairāk stundu. Apsveicēji daudzkrāt izsakās, ka ar šo sanāksmi notiek liels un zimīgs darbs u. t. t. Un visi tie pacīlātie vēlējumi lidojuši un mūsu sīrmo, cienīgo Rigu, kā kulturas darba centru.

Kongress nosūtīja apsveikumus Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valsts prezidentam, pie kam mūsu Vadonim vēl ari pateicību par laipno viesīmilību latvju zemē.

Vērotājs.
Dzegman

Brīvības Zeme 16.X.
nadvērojumu

2 ERNESTUS

1000
1000

, December 29, 1937

THE LEADER

GOLDEN JUBILEE OF NICHOLAS ROERICH

Baltic Congress of Roerich Societies

(FROM A CORRESPONDENT)

The golden jubilee of the creative activities of Prof. Nicholas Roerich was a cultural world event. Around Oct. 10 were concentrated many artistic and literary celebrations. Besides the expansion of the Roerich Museum in Latvia, also the Russian Museum in Leningrad dedicated to the art of the Master a special hall and the museum in Praha likewise honoured the artist by establishing a separate hall. The museum in Santa-Fe, New Mexica, exhibited a group of his new paintings and the Allahabad municipal museum, besides additional paintings of Nicholas Roerich, was enriched by a new portrait of the Master by the brush of Svetoslav Roerich. Many magazines and hundreds of newspapers published dedicatory articles and from Delhi (by R. C. Tandan) and from Riga (by R. Rudzitis) radio talks about the celebrated artist were broadcasted.

On Oct. 10 the Baltic Congress of Roerich Societies was opened in the presence of numerous cultural leaders, the intelligentsia, and cordial messages poured in from all over the world, amongst which were greetings from the President of Lithuania, Sven Hedin, Sir Jagdip Bose, Prince de Medici, N. C. Mehta, Ramananda Chatterji, Asit Kumar Haldar, Marc Chesneau, Prof. Assagioli, C. Tulpinck, Pandit Vyasa, R. C. Tandan, from all the numerous Roerich societies, peace pact committees cultural and educational institutions and many many others. The Congress lasted for three days and had the following sections: scientific, artistic, women's and educational, protection of culture and the ethics of life. On all these subjects many lectures were read by outstanding workers in these fields. The Congress was concluded with three excursions to historical places in Latvia.

Similar celebrations took place in Paris, New York, Philadelphia, Belgium, India and in the Far East.

The Publishing Cooperative Society 'Uguns' ('Agni') in Riga in commemoration of the golden jubilee is publishing a large monograph on the Art of Nicholas Roerich in seven languages illustrated with 150 coloured and monotone reproductions of his masterpieces.

It is of interest to mention that at a special jubilee celebration in honour of Nicholas Roerich at the Biospherical Institute in New York, amongst other lecturers, the eminent American writer and philosopher Claude Bragdon delivered an address on the art and philosophy of the Master, and at a commemorative meeting at the Philadelphia Roerich Center Mr. Christian Brinton, America's foremost art critic, lectured on 'Roerich, Artist and Friend' and Mr. Wharton Stork, well-known American poet, gave a talk on 'The Spiritual Significance of Roerich's Art'.

Another artistic manifestation in India may be regarded as forming part of the same homages to the artist—in Trivandrum at the Government Exhibition in honour of the birthday of H. H. the Maharsia of Travancore when a special hall was dedicated to a group of paintings of Nicholas Roerich. And, in this connection, the renowned poet Dr. J. Cousins in a beautiful article on 'The Art of Nicholas Roerich', wrote in the *Bharata Kesari*, stating that the art of Roerich was regarded 'as a revelation'. Nicholas Roerich lives in eternity; he also inhabits time. But he makes his transient habitat a symbol of his eternal abiding-place. This is the special characteristic of the great mystics: they do not depress heavens or 'draw an angel down', they elevate the earth and 'raise a mortal to the skies.'

College, Agra, being appointed as secretary, Board of High School and Intermediate Education, U. P.

KURMI KSHATRIYA MAHASABHA

(FROM THE JOINT SECRETARY)
The working committee of the All-India Kurmi Kshatriya Association held at Jazipur on Nov. 18 finally decided to hold the 21st session of the All-India Kurmi Kshatriya Mahasabha at Saran (Chapra, North Bihar) in the premises of the Pucki Sarai on Dec. 29 and 30. All are cordially invited to attend the session to make it successful. Proper arrangements have been made for the convenience of the public.

(Continued from col. 2)
pore and then setting them up in at least two centres in areas where cheap electricity is available.

Arrangements are being made to recruit a demonstrator who will train the youngmen. Government propose to meet the cost of the demonstration factories.

SURVEY OF COTTAGE AND MINOR INDUSTRIES

Selected industries will be surveyed. In addition there will be a territorial survey and the surveys of the 48 districts carried out in 1922-24 will be brought up-to-date. The staff is being recruited through the Public Service Commission.

Prof. M. K. ROERICHAS APIE LIETUVĄ

(Iš jo dienoraščio puslapių)

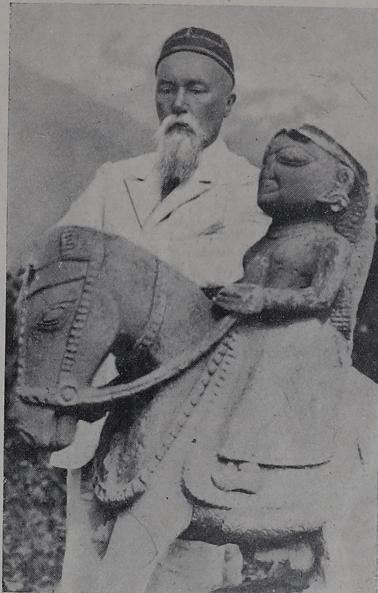
„Sviatovito žirgai“ buvo vienas mano pirmųjų paveikslų. Baltu, didingu žirgų, besiganačiu šventosių Lietuvos girose, idėja seniai mane vilijojo. Žirgai, pasruošę i pagalbą žmonijai, Zaibagreičiai pastuntingiai jau pabalnoti, jau laukia šūcio. Apie tokia idėja kalbėja savo draugui Leonidui Semionovui Tian - Sanskui ir jis, kaip jaunus poetas, užsidegę tuo vaizdu. Greit po to, atėjės pas mane, jis atsinešė eilėraštį, paskirtą „Baltiesiems žirgams“.

Nagrindėjom mes didingajį Lietuvos epą su V. V. Stasovu ir Vladimiri Solovjovu. Lietuva visumot turėjo daug draugų. Klausydamais mano vaizdingų planų, Vladimiras Solovjovas pašejojo savo ilgąjį barzdą ir vis kartojo: „Bet gi tai Ryta, didingi Ryta!... O Stasovas šaipėsi į savo dar ilgesnę barzdą ir pridurdo: „Kur gi ne Ryta, jei ir kalba taip artima sanskritui!“ Kur paliko dabar mano „Sviatovito žirgai“?

Buvo dar „Vaidilių paveikslas“. Pievojo tarp šventųjų ažuolų, atliekamos senovinės apeigos. Kur tas paveikslas dabar — nežinau. Buvu taipogi paveikslas „Perkūnas“. Dar nesenai per Genevą atėjo žinia, kad tas paveikslas esas pačiakokia tinkėja. Taigi, kiek žiniu apie žaunuji Lietuvos epą nusrido per pasauly.

Po kelionė per didžių vandens kelią „Is Variagių į Graikus“, norėjau išbandyti kitą nemazai didžių vandens kelių Nemunu. 1903 metais mudu su Elena Ivanovna keliau ir po Lietuvą. Tai buvo didelis jvairiausiu istoriniu vietu apvalkiščiojimas. Visur plesiav etiudus, Elena Ivanovna visur darė nuotraukas. Dalis tų nuotraukų išėjo ir i Grabario Meno istorija ir i kitus veikalus, paskirtus senovės paminklams. Lietuvos buvo nupiešta daug etiudų, iš etiudų savo tikslas likimas. Jie išsiblaidė po visą pasauly. Karta teko Kalifornijoje pamatyti mano Kauno bažnyčią ir pilies grievius prie Nemuno ir senąją bažnyčią prie Gardno. Ir ten, už okeano, je pildė savo užduotį, primindami lietuviškas grožybes, istorinės tos senovės vertę.

Kelionė po Lietuvą buvo labai išvairi. Be patogų susisiekimo priemonių teko naudotis ir kratančiais kaimiečių vežimais. Teko stebėtis, kai prae smėlio vėtra, iš pusiau molinių nudrėbtos grigčios išlisdavo vietinių gyventojus. Bet žiauri aplinka neskelbė malonius lietuvių žyvens. Sykių teko sustoti tokioj miroj karčiamoj, kad nenorom apninko mintys, ar tvirtai uždarytos durys. Bet ir tokie priupulamai bugstavimai neturėjo pagrindo. Nieko bologa per visą tą kelionės laiką mum neatsitiko, priešingai,

Prof. M. K. Roerichas prie indiškų skulptūrų.

atsitiko daug gera. Per jvairius sustojimus teko išgirsti ir akla dainias, teko užrašyti ištisa eilė gražiausiu karžygisku padavimui. Tarp jvairių aplankytų tautų Lietuva paliko pati maloniausią išpūdį.

Jausmu abipusiškumas esti geriausias įtikinimas. Didvyrių vaizdus pakeisdavo gražiausiu pasaukimo pilni moteri žygiai. Nekartą teko atminti kelyje, kodėl lietuvių kalba artima didžiajama sanskrutui. Iš to paties taurumo, iš tų pačių turto susidėjų ir lietuvių dvišios turinis.

Praslinko metai, atėjo neužmirštamas Cilurionis. Pagaliau 1915 metais mari pasakė: „Baltrušaitis nori parašyti straipsnį apie Tamstos meną. Neturite niko priė?“ Iki tol man asmeniškai ne teko susitikti su Baltrušaičiu, bet pažinojau jį, kaip aukštai tobula poeta. Visi mes skaitėme jo kūrinius ir džiaugėmės, kaip taikliai jis išvertė Tagoro „Gitanžali“. Tiktai toki tikras poetas, kaip Baltrušaitis, galėjo meistriskai išlyginti ir Bhagavat Gitos vertima. Kaip tik derėjo, kad lietuvių poetas su teiltu tokia puikia forma amžiniem Didžiosios Indijos ištymam. Baltrušaičio straipsnis vadinas „Vidinai Roericho kūrybos ypatumai“. Žinoma, jis pasirodė

kalba, žinoma, suprantą, kad istorinių meno ir mokslo paminklai yra tautos istorijos vertės.

Tegu virš visų šitų brangenybių plėvėsuoja vėlava — saugotoja, kuri visom kartom, nuo mažo iki didelio, primins, jog šitose žmogaus genijaus paminkluose gyvena didžiosios kultūros supratimas. O kultūra yra tarnavimas šviesai, yra švietimo sintezė ir progreso patikrinimo.

Ten, kur vertina kultūros brandynės — ten bus tvirtos tautos šaknys, ten išspilės savęs pažiniemas ir bus apsaugota tautos garbė. Visa tai ne abstraktios sąvokos, bet realiausiai skatinotai į geresnę ateitį. Tikrasis džiaugsmas ten, kur gyvos kultūros šaknys. Galima daina ir visoks kultūros pasireiškimas, kur tauta myli savo didingą praeitį dėl ateities. Daug kartų tenka kalbėti apie vartus į ateitį. Juk vartų supratimas jau yra kurybiškas ištymas. Varai reikia pastatyti, reikia gerai ižtvirtinti stalpus, o kad vartai viilioti, jie turi būti ir gražūs. Žinoma, nežinąs praeities, negali galoti apie ateitį. Ypatinges grožis yra tas, kad senovės vaizdai nebūtu kažkas jau užbaigtą, bet būtu tikrieji vartai į geresnę ateitį. Kiekvienam žmogui leista galvoti apie geresnę ateitį. Ir lietuviškose girose, ten, kur dar po šaknims ir akmenimis glūdi senieji protėviai — ten jau skambia ateities supratimas visam jo aprėpinė ar abipusiškoj džiugojyby įspėsno.

Džiaugsmas dabartiniams laikais esti reta vertė. Kiek kartų teko rašyti apie tai, kad džiaugtis yra lyg koks naujas mokslas. Mokėti surasti džiaugsmo dalyką tarp visų pasaulio sumišimų — nelengva.

Apdūmojimai dėl teatro kritikos, pamokslų ir e

(Žiūr. 1 psl.).

riui iškaukti prieš akis ne tik veiko iliustracija, bet ir jo dvasia, nusakantį kiekvienos mizanscenos prasmungumą.

Jeigu teatro kritikas bandytu apie tai rašyti dabartinės salygose, — jam tektų labai daug kalbėti ir elementariais aiškinimais pagrįsti kiekvieną reikalavimą. Tiktada, kai daugumui mūsy režisierių tokie dalykai nebebuity **terra incognita**, — tik tada užtektu ir trumpos recenzijos, kad būtu galima daug pasakyti.

Manau, kad jei režis. B. Daugu-

kos reikalavimus sugeba pagauti ir taikinti juos, kaip akstina, savo kūrybai. Jei to kūrybinio gajumo kuris teatras neturi, tai ir genialiusis kritikas atsidurs plepančios papūgos rolėje.

Linksmai nuteikia režis. B. Dauguviečio samprotavimai, kaip matome, verčia leistis į pesimizmą. Turint betgi galvoje, kad teatre režis. B. Dauguviečio, yra dar aktoriai, norintieji kurti, tos liudinės mintys yra neįsengiamos. Tai patvirtina paties p. B. Dauguviečio prisipažinimas:

„Mes tain prirodoje dalyvaujant visa jūnė aktorių asmenybę“

Ir kaip dar galma poti, kad „mūsu sceniški dėtosi visai ne taip prasta daug kas mano?“ Savo Dauguvietis pasakė ne tilis iš formulavoto, jis i vienčiau paciuota, pareiskin yra nebetekęs visų ypatios jų kvalifikacijų kaip ka.

Bet, matyt, Valstybė yra tokia vieta, kur galis sisaktyti esas tai vieta vi-

puojant. Okupacijos laikotarpyje laiką mokytojavo Kauno Saulės programzijoje ir suorganizavo lietuvių chorą. Sveikatai pašlijus ilgą laiką išbuvo kaimė, kur, kiek pasitaikė, pati vienas studijavo muzikos mokslius. Pirmajam ir dabartiniam Prezidentui A. Smetonai 1917 m. Vilniuje įsteigus Lietuvos Aida, patapojo jo nuolatiniu bendradarbiu; rase deaugiausia muzikos klausimais straipsnius, dalį ju 1919 m. išeido atskiru leidiniu: „Lietuvos muzikos ir dainų reikalai“ 1919—1921 m. laikotarpyje taranavo Lietuvos kariomenėj: pirmo-

Dainos, solo balsui su forteionu; Agnus Dei, mišriam chorui; liaudies dainos chorui; Sonata - elegija, smuikui ir forteionui bei eilė kitų kūrinii. K. Banaitis kaip kompozitorius priklauso nuosaikiuiu modernistų krypciai. K. B. neiesko formos naujumų, bet visą dėmesį kreipia į kūrinio turinį, formą, moderniškas priemones naudoja tik turiniui pagilinti, jam išryškinti. Jo kūriniai turinys ir dvasia perdėm lietuviški. K. Banaitis yra dar pažymėjęs ir kaip muzikos teoretikas, kritikas ir publicistas. San-

tuolianti su spaudu pradėjas 1917

Mūsų laikraščių šeima vėl padėja vienu nariu — gal jau kita savaitė pasirodys naujas savaitraštis „Radio Lietuva“ — jis leis Valstybės Radiofonas, o redaktoriumi pakviestas Karolis Vairas - Račkauskas, — rašytojas ir senas „L. Naujienų“ bendradarbis.

„Radio Lietuva“ bus nemokamai teikiama visiems radijo abonentams, o jų siuuo metu Lietuvos esama apie 42.000. Tai pirmas Lietuvos atstatikimasis, kad žurnallas su pirmuoju n-riu jau igyja tokį didžiulį skaitojojų skaičių. Sio žurnalo pagrindinis tikslas — artinti,

Akademikas Rerichas apie Lietuvą ir lietuvius

Jo kūriniai Lietuvos žemėlapis išklydė po visų pasauly

Rygos rusų laikraštis „S-nia“ idėjo žymaus rusų menininko akademiko N. Rericho dienyną ištraukas, liečiančias Lietuvą, Straipsnis išsiustas iš „Urusvati“ (Himalajai). Tuose kraštavose dabar Rerichas gyvena ir dirba.

Rerichas prisimena, kad vienas iš pirmųjų jo paveikslų — „Svetovito žirgai“.

— Mane visada vilijojo idėja dėdingu tū ūžig, besiganančiu šventuojuose Lietuvos ažuolynuose. Žirgų, paruošti žmonijai padėti! Zaibo greitumą žinienei jau balbnuoti, gražiantys sūkių! — rašo Rerichas.

Ta savo idėja Rerichas pasakoje savo būčiuliu poetui, kuris taip pat jautriai ja supratęs ir paraše eilėraštį „Baltieji žirgai“.

Rerichas su V. V. Stasovu ir filosofu Vladimиру Solovjovu svarstydam dėking Lietuvos epą. Lietuva visada turėjusi daug draugų. Klaudijamiesi Rericho sumanymu, Vladimiras Solovjovas pėsčiavės savo ilga barzda į sakytavęs: „O juk tai Ryti, didingi Ryti!“, o Stasinas žilas barzdon ir pritravades: „Kaip gi ne Ryti, jei ir kalba taip artima sanskritu!“.

— Kur darab liko mano „Svetovito žirgai“? — Prisimena toliau Rerichas. — Buvo ir mano paveikslas „Vaideliotai“. Lankoję, tarp šventųjų ažuolių, atliekamos senovinės apeigos. Kur darab tas paveikslas — nežinau. Taip pat buvo ir paveikslas „Perkūnas“. Dar nesciai per Ženovę gavau žinių, kad tas paveikslas yra pas kažkokius rinkėjus. Tokiu būdu, kiek žinių pasklidavo po pasauli apie garbingą Lietuvos epą. Po kelionės didžiuoju vandens keliu iš Varirių į Graikus, norėjosi pakeliunti ir kitu nemaziau didžiu vandens keliu — Nemunu. 1903 metais mūnu su Elena Ivanovna perėjome į Lietuvą. Tai buvo reikišminga kelionė po išvairias istorines vietas. Visur plesčiant etiudus, Elena Ivanovna visur fotografavo ir jos nuotraukų dalis jėjo ir į Grabario „Meno Istoriją“ ir į kitus veikalus apie senovės paminklus. Lie tuvoje nupiesta daug etiudų. Ty etiudų likimais savaip vienodas. Išklydo jis po pasauli. Kartą Kalifornijoje teko man matyti savo sius „Kauno bažnyčią“, „Pilies gruvesių prie Nemuno“ ir „Senovinė bažnyčia prie Gardino“. Ir ten, už vandenyno jie atlieka savo uždavinį, primindami Lietuvos grožį, tą senos šalies istorini vertumą.

Kelionė po Lietuvą buvo labai išvairi. Ne tik patogionis susiseikiomo priemonėmis, teko naudotis ir kračiai, ukininkų vežimais. Teko klimpti ir palaidame smėlyje. Teko

kai is smėlių pusias užpuosti, trobelės išslydavo vietas gyventojas. Bet ir atšaurojos sajygos iš lietuvio veido neįsidildė lipnusios šypsnis. Kartą teko sustoti nakanvės tokioje nuošaloje vietose, kad nenoromis lindo mintys — ar stiprus kambario sklašiai?

Bet ir tokie pripuolami būkstavimai neturėjo pagrindo. Visoje tokioje kelioniėje nieko blogo neatsitiko; priesingai, atsitiko tie daug ko gero. Be to kito įvalrus, teko išgirsti ir akla dainininko, teko užrašyti daug heroiskų ir gražiausiu pasakojimui. Iš visų aplankytų tautų Lietuva padarė pati lipnusiaus išpūdi.

Prastinko metai, praėjo nepamirtamas Ciurlionis. Pagaliau, 1915 metais man sako: „Baltrušaitis (Maskvoje) rašo straipsnius apie tamstos tapybą“. Toliau Rerichas labai aukštai įvertina Baltrušaičio poetinę asmenybę, primena jo ir verstinius darbus rusų kalba: Tagorės „Gitanžali“ ir kitus iudy kūrinius.

Baltrušaičio straipsnis apie Rericho vadinėsis: „Rericho kurybos vdujinmai pozymiai“. Tai buvęs pats giliausias straipsnis iš visų iki tol

Rericho skaitytų. Buve žymu, kad sto straipsnio autorius ne tik igimtas poetas, bet būtent poetas lietuvis, kuris mokėjęs taip šiltu išsigiliuminu paliesti visa, kas Rericho buvę ypač mylima.

Ir kiti susitikimai su lietuvis Rerichui nepamirštami. Štai, Pa-ryžiuje susitikęs Lietuvos atstovas Klimė. Tik ką susitikęs ir jau pa-jutes tikrai bičiuliška jo nuoširduma. Ir kaičiau apie visokius daiktus nepaprastai sklandžiai, nes... — sako Rerichas, — kur pasi-tilkumas, atsiranda ir žodžiai pa-lytvirtina geros mintys.“

Savo atsiminimui ištraukas apie Lietuvą ir lietuvis Rerichas užbaigia džiaugdamasis, kad in žinomasis „Rericho paktas“ — paktas apsaugoti kultūrines vertibes, Lietuvos ra-daro palankumą. Jis surinkęs visas Lietuvos spaudos ištraukas apie ta-paktą ir iš jų pamatės, kad i paktu idėja žiūrima ne sausai oficialiai: ūrdingai suprantama, kad ta idėja yra svarbi ir neatidėdama.

— Kultūrinių Raudonųjų Kryžiu — mūsų taikos vėliava draugai lietuvių suprato. — sako Rerichas. — Tauta, kurios kalboje pilna gražiausių seniausių šaknų, žinoma, supran-

ta, kad istoriniai, meniniai ir moks-liniai paminklai yra tikros tautinės vertibės.

— Kur branginamos kultūrinių ver-tybės, ten bus patvarios tautinės šaknys, ten išsaugas samonė ir bus apsaugota tautos garbė. Tai ne atitrauktinės savokos, bet realiausia geresnės ateities veiksmai. Tiksrasis džiaugsmas ten, kur gyvos kultūros šaknys.

Tokiomis mintimis baigdamas sa-vo atsiminimui ir išpūdžiu apie Lietuvą nuotrupas, Rerichas gražiai pa-mini ir tuos mūsų menininkus, kurie susisipriete Rericho vardo organizacijon siekia bendru žmonijai dvasinių tikslų ir idealų. — a —

KIECIU LIAITY.
Berlynas XI 5 Elta. Lapkričio 5
d. priešpriet Stuttgart'e buvo atida-
ryta mokykla užsieniuose gyvenan-
cioms vokiečiams. Cia kasmet bus
mokoma 16 užsieniuose gyvenančių
vokiečių moterų namų ruošos. Be
to, toje pat mokykloje kasmet 10
užsieniuose gyvenančių vokiečių
moterų bus tris mėnesius mokoma
pasaulėvalgos.

Vokietijos nis paktas ja ir Japonija. Vokie- onijų reikalavimas

ir jau trys mėnesiai kai vis delsianti,
Italijos ir Vokietijos paktas bū-
siųs visai panašus į Vokietijos Ja-
panijos pereitais metais pasirašytą
jų sutartį. Pakto šalys pasižadėsia
vienu kitą informuoti apie komuni-
tinį veikimą.

hachto ir Goeringo

P. Tarabildos „Pax Baltica“, Lietuvos Aidas,
22-7-1938.

Rygos Rericho muziejus

Rericho draugijų kongreso proga
atidarytas Rericho Muziejus Rygoje
visuomenės plačiai lankomas. Muzie-
juje yra prof. Rericho 50 originalų ir
jaunojo Rericho Sviatoslavo 11 komoz.
Lietuvos, Latvijos ir Estijos meno
skyriai plečiami. Iš Lietuvos dailininkų
įsigyta šie paveikslai. D. Tarabil-

dienės — Grožio Madona, Rericho
biustas ir medalijonas — P. Tarabili-
dos — Pax Baltika (plakat.) ir Baltas
Žirgas A. Gudaičio — Žemaičio sody-
ba (tapyba). K. Šimonies — Prieblan-
da ir B. Macutkevičiaus titulinių rai-
džių 6 originalus (grafika).

MOTERIS IR KULTURA
LITUOJI ŠEIMOS K.

